

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

**Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.**

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljave je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne.

Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 10.— K

pol leta . . . 5.— "

četrt leta . . . 2:50 "

posamezne številke po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,

če se tiska enkrat . . . 14 h

" " " dvakrat . . . 12 "

" " " trikrat . . . 10 "

za nadaljnja uvrščanja od petit-vrste po 8 h.

Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštne 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

**Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.**

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštne.

Naši šolski zakoni.

Članek iz Istre.

Pod tem naslovom se je lotil istrskih deželnih šolskih zakonov neki „Nis Vodoran III.“ ter pravi, da nastaja med učiteljstvom in krajnimi šolskimi sveti prava kupčija in dosti-krat tudi konflikti zaradi pavšala. Zato kliče učiteljska društva, naj sodelujejo, da se ta zadeva z deželnim zakonom uredi. Proti temu dopisniku moramo enkrat zavselej pribiti, da snazjenje, kurjava in drugo tako oskrbovanje šol. prostorov ne spada k učiteljski službi, ker bi občina morala za vsako šolo nastaviti šolskega slugo. Deželni zakonodajalec je dobro vedel, da bi ti slugi občinam povzročili ogromnih stroškov, zato je dovolil, da smejo to oskrbovati učitelji voditelji, a s tem nikakor obvezal voditeljev, da so dolžni imeti tudi to skrb. Uredil je stroške za to s § 18. dež. š. zakona z dne 30. marca 1870, št. 20, ki se glasi: „Okrajna šolska oblast ustanovi stroške za kurjavo, svečavo in snazjenje šolskih prostorov s tem, da ustanovi minimalni znesek za vsako šolo posebe, oziraje se na površino, kubično vsebino in situvacijo dotičnega šolskega poslopja.“ Ta paragraf je jasen in ako bi se predelal cel zakon z dne 30. marca 1870, je gotovo, da bi ta paragraf ostal neizpremenjen, ker ne bi zamogel deželni zbor odločiti pavšalni znesek za vsako šolo posebe. Kdo pa je vzrok kupčiji in konfliktom?

Kot dopisnik piše, bi bilo misliti, da je učiteljstvo, a mi mu kratko povemo, da to ni res, pač pa je vzrok nesposobnost in pristranost krajnih šolskih svetov. Da mu to dokazemo, je v prvi vrsti že to, da je ta zakon že 40 let star, a krajni šolski sveti ga do danes niso niti toliko preudarili in premislili, da bi vsaj približno znali povedati znesek od kubičnega metra. S tem so pokazali, da so kakor pravi Tirolci, ki jih sreča pamet še-le v 40. letu. Sploh so večinoma člani krajnih šol. svetov nesposobni, ker ne poznajo zakonov in ne poznajo niti svojih pravic in svojih dolžnosti. Predsed-

niki in tajniki bi morali poskrbeti, da pojasnijo članom §§ od 1—17. deželnega zakona od 27. julija 1875. št. 18. Tega oni ne naredijo, zato pa so v krajnih šol. svetih člani, ki v seji kar naravnost rečejo, da njim ni nič zakon in predsednik molči ter jim pritrjuje k temu. Zaradi tega se ne vrše niti drugi paragrafi dež. šol. zak. n. pr. 2. toč. § 16. istega dežel. šol. zakona določuje, da mora biti oskrbljeno vsako šolsko poslopje z dobro pitno vodo, in vendar se stavijo nova šol. poslopja brez vsake vode. Če vpraša učitelj odškodnino za donajanje vode, kriči predsednik: „Kaj čete popolnoma izmolziti občino?“ Dopisnik ve, da določuje zakon, kako stanovanje pripada učiteljstvu, torej smo prepričanja, da ve, da se glasi 4. toč. § 14. dež. šol. zakona z dne 5. junija 1908: „Tudi drugim učiteljskim osebam, ki imajo izpričevalo o o učiteljski sposobnosti, nakazati je primerno prosto stanovanje, sestojče iz dveh sob in enega kabineta s potrebnimi postranskimi prostori.“ In vendar vemo, da se zida krasno šol. poslopje, a v njem se stavita stanovanji za dve učiteljici, vsako obstoječe le iz ene sobe in enega kabineta. In če bo vprašala katera po odškodnini za manjkajočo sobo, bo zopet krič: „Kaj hočete popolnoma izmolziti občino?“ — Kaj nam mar za zakon!“ In tajnik krajnega šol. sveta jej poreče, da se lahko dobi eno sobo za 13 K na leto. Dopisnik se hoče kazati, da pozna šol. zakone, zato mu bo znan § 77. „dokončnega šol. in uč. reda, ki prepoveduje šolskim otrokom se udeleževati plesnih zabav, a vendar poznamo tajnika krajnega šol. sveta, ki ima gostilno in si je preskrbel „organo“, na katerega godbo plešejo vsako nedeljo in praznik večinoma sami šol. otroci.

Če se dobi kateri voditelj, ki bi hotel spraviti s svojim nasvetom na pravi tir, pa je konflikt gotov. Prvi se oglasi tajnik, ki nima niti posvetovalnega glasu: „Voditelji imajo posvetovalni glas, če stavi kdo kak predlog“ in predsednik pritrdi k temu. Predno končamo sedaj, ko smo dokazali, da krajni šol. sveti ne vrše mnogo paragrafov dež. šol. zak. povemo še,

zakaj nastajajo ravno zaradi pavšalov konflikti. Prej smo že povedali, da krajni šol. svet noče upoštevati § 18. dež. šol. zakona z dne 30. marca 1870. S tem ne določuje pavšalov po delu, pač pa plača enako od razreda onemu, kjer merijo šolski prostori 300—400 m², kakor onemu, kjer merijo 700—800 m²; kakor onemu ki ima vodo pri šol. poslopju kot onemu, ki jo mora donajati. Iz tega je razvidno, da ima krajni šol. svet svoje Benjamine ali Francele ali kakor se že imenujejo. Dokler ni bilo zakona z dne 5. junija 1908, se je godila enaka tudi zaradi stanovanj. Vemo za učitelja, ki se mu je doplačevalo 100—200 K k stanovanju, a drugim nič, akoravno so imeli še slabjša stanovanja.

Nis Vodoran III., sedaj vidite da v tem oziru ni toliko potrebna prememba šol. zakonov, potrebna je le nepristranska in vestna vršitev obstoječih zakonov. Mislimo, da imate lepo priliko za to; poizkusite in nadajamo se, da bo kmalu bolje. Povemo vam še, da je taka nesposobnost krajnih šol. svetov res urinila učiteljstvu misel na premembo marsikaterega zakona, a ne v tistem zmislu kakor mislite vi. Večina učiteljstva je za to, da se kraj. šol. svetom zmanjša delokrog in pravice, t. j. postavi se popolnoma na ničlo. „Slov. učiteljsko društvo“ je že zbralo v ta namen odsek treh članov in če ni ta odsek do sedaj nič naredil, je vzrok le en član. Ta član trdi namreč to: „Naši dežel. poslanci se trudijo, da bi čim več avtonomne uprave izrgali iz rok italijanskega dež. odbora in jo izročili občinam. Pomisliti je, če bi učiteljstvo vložilo petico za tako premembo, bi dokazalo, da so krajni šol. sveti nesposobni za vsako upravo. Naši nasprotniki bi imeli lep izgovor, namreč, da še zato, kar so občine same upravljale so se pokazale nesposobne in stisnili bi še bolj svojo železno pest.“ Zato bi bilo bolje, da skrbje občine in okr. šol. sv. da vrše paragraf za paragrafom dež. šol. zakonov, pa ne bo konfliktov, ne bo pristranosti, in večina učiteljstva bo zadovoljna, kar je glavni

pogoj za dobro šolstvo. Do tega pa ne pride, dokler bodo krajni šol. sveti poslušali može, ki nimajo vinarja za slov. šolstvo, a so koj pripravljeni glasovati za italijansko šolo.

Dosti bo, ker mislimo, da sedaj ve tudi Nis Vodoran III., pri čem smo.

I. počitniški tečaj za slovensko učiteljstvo.*)

„Zveza slov. učiteljev in učiteljic na Štajerskem“ je tudi razmotrivala vprašanje, kako povzdigniti naobrazbo svojih članov.

Prereševala je razne institucije drugih narodov ter je sklenila prirediti takozvani „Počitniški tečaj“.

Prvotno se je mislilo na vsaj 7 dnevni do 14 dnevni tečaj, ali z ozirom na slabo gmotno stališče učiteljstva in na prekratek čas za predpriprave se je moralo opustiti za letos to misel ter se je v to izhrani komite odločil za tridnevni tečaj.

Vse delo predpriprav je prevzel Zvezin tajnik, ki je tudi svoječasno izprožil to misel.

Najpoprej so se naprosili predavatelji, in sicer so obljubili predavati ter so svojo nalogo izbornore rešili gospodje:

Dr. Fran Ilešič, profesor c. kr. učiteljstva in predsednik Slov. Matice v Ljubljani. — L. Lavtar, profesor c. kr. učiteljstva v Mariboru. — Dr. L. Pivko, profesor c. kr. učiteljstva v Mariboru. — Dr. L. Poljanec, profesor c. kr. gimnazije v Mariboru. — Henrik Schreiner, ravnatelj c. kr. učiteljstva v Mariboru in predsednik Slov. Šolske Matice. — Dr. Anton Schwab, zdravnik v Celju.

Nato so se vabili poslušalci. Vstop je bil dovoljen vsakomur proti prejšnjemu javljenju ter proti prispevanju majhnega doneska 5 K — za upravne stroške.

*) Objavljamo tudi to poročilo, ker deloma izpopolnjuje ono, ki smo ga priobčili zadnjič.

Uredn.

LISTEK.

Slovenska žena.

Referirala gđ. abit. RUSOVA na shodu narodnoradikalnih abiturientov v Trstu 26. in 27. avg. 1910.

(Dalje.)

V „Slovenki“, zlasti v zadnjem letniku je mnogo člankov, več ali manj pristnih, ki razpravljajo o ženskem vprašanju vobče, o pravicah, ki gredo celokupnemu ženstvu, o zadevah, ki interesirajo žensktvo kot tako, in človek se mora mnogokrat čuditi, kako strogo feminističen duh veje v njih. Dotične razprave pričajo, da so se „Slovenkine“ sotrduke zanimale predvsem za svetovno žensko gibanje, videle so povsod napredek, le v svoji domovini najozkosrčnejše nazore. Kdo bi se čudil, da se jim je zbuja la duša, hrepeneča po svobodi, enakopravnosti in jele so z navdušenimi besedami dramiti slovensko žensktvo. Žal, da se je pisalo vse le preveč na splošno in le malokje izsledimo kako drobtinico, ki bi bila primerna slovenski ženi, ki bi tangirala le njo samo.

Niso se vprašale, ali je teren ugoden, in pozabile so popolnoma na to, da ta slovenska žena tedaj in sedaj ni niti od daleč še pripravljena započeti žensko gibanje v polnem obsegu, kakor se to godi pri Angležih, Rusih, Nemcih, pri katerih je žena že na visoki stopnji izobrazbe. In mislile niso na naš narod, niso računale nato, da so pri nas razmere popolnoma drugačne, saj živimo Slovenci v svojem posebnem miljeju. — In ko bi že dosegla naša žena tisto izobrazbo, ki bi jo usposobila stopiti v vrsto bojevnic za naša prava, bi imelo žensko gibanje pri nas vendar čisto drugo fazo.

Prav naravno je, da vsi ti bojni klici niso našli odmeva v duši naše žene in kako tudi? Koliko je pa bilo takrat izobraženih slovenskih žen, ki bi imele pravi smisel za tako aktualna vprašanja? Kako nejasno in plitvo je bilo to pojmovanje, nam priča „Slovenka“ sama, ki je prinašala enkrat članke o svobodni ljubezni in drugo, drugič pa je objavila neki nadvse nazadnjaški spis o ženskem vprašanju, in „Slovenka“ se je še izrečno pohvalila, češ, da ni preveč svobodomiselná. In da so imele neizobražene žene zakrknjena srca za vsako napredno misel, menda ni treba poudarjati.

Slednjič je s „Slovenko“ vred prenehal slednji pokret ženskega gibanja na Slovenskem.

Minulo je temu 8 let. Moremo li zaznamovati napredek? Prav gotovo ne! In vprašamo se, ali je morda naše žensktvo danes zmoglo začeti žensko emancipacijo v pravem pomenu besede in če je to utemeljeno v interesih našega naroda? Velik in mogočen fakt onemogočuje pri nas Slovence žensko gibanje, kakršno nahajamo pri drugih kulturnih narodih. In to je ravno ničeva izobrazba slovenske žene. Žalostno je dejstvo, da reprezentira učiteljica najvišjo, obenem edino izobrazbo Slovenk, ako odračunamo strogo stanovsko izobrazbo. In ostale? Kdo bi še govoril o skromni izobrazbi naše meščanske in o popolni neizobrazbi kmetijske žene?

Kako se bo torej to žensktvo borilo za svoje pravice, ko se jih niti ne zaveda in tudi zaradi svoje izobrazbe ni upravičeno v to? Predvsem mi je sedaj v mislih politična stran ženskega vprašanja. Vsaka pravica pa ima za posledico neko dolžnost; ako torej zahteva žena iste pravice kakor mož, mora pokazati, da je tudi v resnici zmogla obvladati dolžnosti, ki rastejo iz danih ji pravic. Slovenska žena

pa stremi za vedno višjo in globokejšo izobrazbo, da pride dan, ko polna moči stopi v isto vrsto z možem in bo delovala tudi na tem polju.

Razen premale izobrazbe Slovenk se mi zdi važen moment, ki zadržuje, da bi se razvijalo žensko gibanje v polnem obsegu in ki bi povzročil, da slednje zadobi drugačen značaj nego drugod. In to je naš narod! Drugače je to pri narodih, kjer narodnostno vprašanje sploh ne priha ja v poštev. Slovenski narod bide danes trd in neizprosno boj, pravzaprav dvojen boj, vnanji in notranji. Kleti tujec se zajeda v telo našega naroda, v njegovem osrčju pa gloje črv polit. klerikalizma. In bo-li naša žena mirno čakala, da izkrvavi slovenski narod na teh ranah? Mari ni-li že skrajni čas, da poseže tudi ona v ta eksistentni boj in postane krepka moževa pomočnica? Slovenska žena ne sme niti trenutek pozabiti, kaj je dolžna svojemu narodu in s tega stališča bodo precizirale Slovenke žensko vprašanje na Slovenskem in potem uravnavale svoje delovanje. Krivo bi bilo misliti, da nam narekuje te besede prazno rodoljubje.

(Dalje.)

Javilo se je dovoljno število udeležencev tako, da se je tečaj mogel vršiti.

Hočemo pa na kratko — seveda v glavnih potezah — opisati potek „Počitniškega tečaja.“

V nedeljo, dne 4. septembra t. l. imel bi se vršiti otvoritveni večer v gostilniških prostorih Narodnega doma.

Vršil se ni, ker se je učiteljstvo pomešalo med razne svoje prijatelje in znance drugih slojev in torej ni bilo skupno zbrano.

Bil je pravzaprav prijateljski sestanek brez govorov in drugih oficialnosti.

V ponedeljek ob 8. uri se je pričelo resno delo.

Mala dvorana v prvem nadstropju mariborskega Narodnega doma se je določila kot učna dvorana.

Spredaj oder z mizo za predavatelja, ob strani šolska tabla, po dvorani pa mize in stoli. Na mizah pisalni papir, pripravljen za zapisovanje opazk.

Svetla, zračna dvorana s primerno opremo je na vsakega, ki je stopil v njo, napravila najugodnejši vtisk.

Na oder je stopil Zvezin predsednik tov. Rajšp, da otvori tečaj in pozdravi navzoče v imenu vodstva Zveze. Par stavkov iz nagovora:

„Kaj pa je tebe treba bilo?“ Tako vzklika množina slovenskega učiteljstva. Počitniški tečaj — sedaj v teh burnih časih, ko bje učiteljstvo boj za gmotno izboljšanje svojega slabega stanja.

Slovensko štajersko učiteljstvo delimo z ozirom na naš tečaj v tri skupine.

Večina učiteljstva pravi: „Počitniški tečaj je v sedanjih časih neprimeren. Ljudstvo bo reklo: „Glejte učitelje, imajo preveč denarja, ker gredo za par dni v Maribor, potem pa tarnajo, da ne morejo živeti. V Mariboru pa denar zapravljajo. Če ima vodstvo takliko denarja, pa naj samo poseča tak tečaj.“

Druge skupina je že dosti manjša, pa vendar še precejšnja.

Ti modrujejo: „Ravno, ker se bojujemo za svoj obstanek, je primeren Počitniški tečaj. Javnost naj vidi in naj spozna, da se slovensko štajersko učiteljstvo ne bojuje le za svoje gmotno stališče, ampak da stremimo tudi po nadaljni izobrazbi, po stanovskem pouku. Rad bi šel v Maribor, žal mi je, da mi finančni ministri ne dovoljujejo in moram ostati doma, toda v duhu sem v tečaju.“

Tretja skupina, to ste pa vi, dragi tovariši in cenjene tovarišice. Premagali ste vse težkoče, vse ovire in danes ste tukaj, da prisostvujete prvemu slovenskemu Počitniškemu tečaju.

Prvi skromen poizkus je to, ki traja le tri dni. Pa imena predavateljev so nam porok, da se bo izvršil prav dobro. Prišli ste iz vseh krajev naše spodnještajerske domovine. Tam izpod nebotičnih Savinjskih planin in izpod zelenega Pohorja, od bistre Save in iz vinorodnih ljutomerskih gor. Prišli ste nabirati si novih misli, novih idej. Bodite presrečno pozdravljeni!

Preden pa dam besedo prvemu predavatelju g. ravnatelju Schreinerju, mi je prijetna dolžnost, ga iskreno pozdraviti v imenu Zveze. (Živio-klici.) Nam vsem je kot priznani in poznani pedagog in učiteljski prijatelj posebno priljubljen. Večini mlajših kolegov je bil učitelj in še vedno rad prihaja v naše kroge predavat. Tudi za Počitniški tečaj se je zanimal in je rad prevzel na vodstveno prošnjo aktualno predavanje. (Živio!)

Prvi Počitniški tečaj za slovensko učiteljstvo je otvorjen. (Odobranje.)

O predavanjih smo zadnjič natančneje poročali, zato to mesto v tem poročilu izpuščamo.

Navedimo tukaj izrek neke učiteljice, ki je bila prvi večer vprašana, kako je zadovoljna s počitniškim tečajem. Odgovorila je navdušeno: „Že to, kar sem prvi dan slišala je več vredno kot tistih par kronic, katere sem plačala kot prispevek upravnim stroškom.“

Navedemo imena udeležencev po okrajih: Mariborska okolica: Jurko Radoslav, okr. p. uč. — Jurko Olga, Šmartin pri Vurbergu — Mencin Rud., Sv. Peter — Lichtenwallner Matija, Ruse — Puc Franja, Sv. Jurij v Sl. gor. — Stupca Antonija, Maribor — Karčvin — Leitersberg —

Vodenik Simon, Lembah. — Ptujška okolica: Lešnik Janko, Vurberg — Kuko-vič Ant., Polenshak — Malenšek Vekoslav, Sv. Andraž v Sl. gor. — Požar Marica, Zavrč. — Ljutomer: Kocuvan Mara, Oren — Maurič Karol, Križevci. — Zgornja Radgona: Lah Avgust, Sv. Duh na Stari gori — Ros Marica, Negova. — Sv. Lenart: From Vekoslav, Sv. Lenart — Kovačič I., Sv. Trojica — Scheligo Irma, Sv. Rupert. — Ormož: Kosi Anton, Središče — Rajšp Josip, Ormož — Serajnik Olga, Središče. — Konjice: Bregant Kristina, Konjice — Brumen Anton, Čadram — Kožuh Mirko, Konjice — Wommer I., Sv. Kunigunda na Pohorju. — Šmarje: Zidar Fran, Lemburg. — Brežice: Gajšak Simon, Dobova. — Sevnica: Scheligo Štefka, Rajhenberg. — Laško: Četina Ivan, Pestovšek Biko, oba Laški trg. — Celje: Černej Ljudevit, Griže. Gornji grad: Šijanec Ign. — Slovenji gradec: Korže Janko. — Šoštanj: Korope Ivan. — Arnož: Majcen Alojz, Sv. Duh na Ostrem vrhu. — Ljubljana: Stupca Marija c. kr. vad. učiteljica. — Udeležil se je tudi Rožane Franc, učiteljski abiturient iz Kaplje pri Vranskem.

Razen teh 37 oseb, ki so plačali prispevek za upravne stroške po 5 K, so posamezna predavanja še nekaterniki poslušali.

Resumé poseta po okrajih:

učitelj	učiteljice	udeležencev
Brežice	1	—
Celje okolica	1	—
Gornji grad	1	—
Gornja Radgona	1	1
Konjice	3	1
Kozje	—	—
Laško	2	—
Ljutomer	1	1
Sv. Lenart	2	1
Marenberg	—	—
Maribor, okol.	4	3
Ormož	2	1
Ptuj, okolica	3	1
Rogatec	—	—
Sevnica	—	1
Slov. Bistrica	—	—
Slov. Gradec	1	—
Šmarje	1	—
Šoštanj	1	—
Vransko	—	—
Arnož	1	—
Ljubljana	—	1
Učit. kandidat	1	—
26	11	37

Počitniški tečaj se je izvršil v zadovoljstvo vseh. Želeti je le, da ne ostane samo pri prvem poizkusu, temveč da se enak tečaj uvede stalno, če že ne vsako leto, pa vsaj vsako drugo.

Umestno pa bi bilo, da se razširi na več dni ter da se objavi vsaj pol leta poprej, tako da more učiteljstvo pripraviti potreben drobiž.

Počitniškemu tečaju se je priklopil izlet na Stanko Vrazov dom, toda o tem poročamo v posebnem članku!

Udeležene c.

Mednarodni jezik in Slovani.

Pod tem naslovom srdito vihti neki dopisnik v zadnji številki bič proti mednarodnim „kosmopolitom“ ter hlastno išče v mednarodnem jeziku po škodljivostih za veliko slovansko idejo. Tako piše ta človek, ki o namenu in nalogi medn. pomožnega jezika nima nobenega pojma. Če ima tak jezik nalogo, duševno zbližati razne narode ter pospeševati njih vsakojaki promet ter olajšati medsebojno občevarje, potem ne uvidevam, zakaj bi moral ravno enouisti faktor razdruževati Slovence. Po mojem mnenju sloni taka trditev na napačnih premisah. Tudi je napačno misliti, da bi znanje mednarodnega jezika ustavilo proučevanje drugih slovanskih ali modernih jezikov sploh; nikakor ne! Kdor bi se čutil za učenje dosti nadarjenega, bi se lahko in gotovo še laže kot danes učil raznih jezikov. Saj se nahaja med nami Slovenci dandanes le mala kopica inteligence, ki bi bila večša ali češkem ali ruskemu jeziku, in v tem oziru bo jedva enkrat boljše. Pri tem dejstvu je pa pomisliti, da pride pri učenju tujih jezikov edino le inteligenca v poštev, medtem ko bi se mednarodnega jezika lahko

in skoraj brez truda naučil vsak preprosto izobrazen Slovenec. Ali ne bi bilo potem eminentnega pomena za nas Slovence in Slované sploh, če bi se mogli razumeti med seboj ne samo inteligenca, ampak tudi širši sloji slovanskih narodov. Takim potom bi se potem mogel gojiti pravi slavizem, slovanska ideja bi na ta način prešla vse sloje mnogoštevilnega slovanskega ljudstva. In dejstvo, da bi se razumeli slovanski narodi s pomočjo drugega jezika nego nemškega, bi izvalo Nemeem močno orožje proti nam iz rok. Zato se naroden Nemeec, sanjajoč vedno o germanizaciji Slovanov, nikdar ne ogreva za pomožni mednarodni jezik, obratno, on ga ali ignorira ali zavrača, ker je premalo, oziroma čisto nič germanski, ali pa trdi o njem, da sploh ni kakšen jezik, da je le „fabrikat“.

Se-li bomo mi ravnali po takih ljudeh, ki nam a priori ne želijo dobrega? To bi bila nespamet!

Tudi ni resnična trditev, da Slovani na vseh koncih in krajih napredujejo. Tak optimist mora le pogledati na narodno mejo naše ljubljene Slovenije in prepričal se bo morebiti o drugi resnici! Ne samo, da Slovenci ne tirjajo narodnih pravic, ampak oni se še teh nočejo posluževati, ki so jim od nemške vlade pičlo odmerjene. In zakaj? Zato, ker ima Slovenec to gotovo graje vredno navado, da se rajši uči tujih jezikov, naj bo že ali nemščina ali laščina ali madjarščina, nego da goji svojo milo materino besedo. Tukaj imam seve le nižje sloje našega naroda v mislih. Tudi je istina, da se ti ne uče tujih jezikov morda zaradi njih literature, ker te ne poznajo, ampak iz drugih nagibov, morebiti najčestje zaradi tega, ker je tujščina ali „bolj nobel“ ali „lažja“ ali pa ker se z njo „daleč po svetu pride!“ Vzemite tujščini lastnost lahke priučljivosti ter nimbus svetovnega pomena, nudite pa po tujem jeziku hrepenečemu ljudstvu primerno nadomestilo, in z gotovostjo smemo pričakovati, da se bodo razmere v narodnem oziru izboljšale.

V to svrhu pa nikakor ni treba, da bi se moral medn. jezik takoj uvesti v šole kot predmet, ne, s prva zadostuje, da se ga večkrat in vedno omenja ter da se potom časopisja širi njega znanje. Pri tej priliki moramo še omeniti, da obče slovanski mladini na srednjih šolah gotovo ni v njen splošni dobrobit, če se mora učiti istodobno 4 do 5 jezikov, ki zahtevajo ogromno veliko učnega časa, ki bi bil bolje porabljen za pridobitev realnih znanosti, za gojitev telovadbe in za počitek!

J. Kovačič.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani, registrirana zadruga s omejenim jamstvom.

Promet do konca septembra K 254 280.41.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v pošt-nih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2. — 1/2.3. popoldne in vsako soboto od 6.—7. zvečer.

Goriške srednje šole.

Gorica, 24. septembra 1910.

Živahno gibanje in vrvenje se opaža letos po goriških ulicah. — Kakor kaže, je letos število slovenskih dijakov zopet znatno poskočilo, posebno je to opaziti na realki, kar je razveseljivo znamenje. Realke imajo pač lepo bodočnost.

Na gimnaziji so se otvorile slovenske in laške paralele, toda za nas ne v pravični meri. Samo za 50 učencev in to šele najvišje število! Kam naj pa gredo ostali, kakih 20—30 na število?! Ako se otvarjajo paralele, naj se vendar ne prikrašuje nobene narodnosti! Kaj naj pomenja to prikrašanje? Namen naše vlade je pač jasen. Vsako leto odtrgati nekaj dece drugih narodnosti (in to posebno slovenskih) ter tako ustanoviti razen slovenskih in italijanskih paralel še nemške ali celo nemško-državno gimnazijo! Smešno se to glasi, vendar je to bridka ironija, ki se v naši „pravični“ državi le prerada vrši, zakaj Nemeem je do tega, da se mora sezidati most od Belta do Adrije kar hitro in v dosego tega namena naj jim služijo potujočevalne ljudske in srednje šole!

Zato pa nočejo nič vedeti o kaki slovenski ali laški srednji šoli. V njihovih zaupnih

krogih se poudarja, da Gorica mora postati nemška, pa naj jih to stane, kar hoče.

In tako se njihova davna želja mora izpolniti. — Tu pa ni nobenega, ki bi izdatno nastopil proti tem nakanam; vse kolči in požira klofute od te in one strani; sloge nikjer, povsod brezskrbnosti. Še največ delavnosti kaže kuratorij za slov. srednje šole; ali ta ne more zmagati vsega, in potrebna bi mu bila pomoč!

Vsi razredi so prenapolnjeni, delitve je treba. Toda kam naj gredo naši dijaki? To dela vodstvu preglavico, in po pravici.

Mi smo tega mnenja: Oni slov. dijaki, ki ne dobe prostora na gimnaziji, ki izgleda tupatam kakor levji zverinjak, naj bi se premestili zaeno s prvim razredom v Šolski ali Gregorčičev dom. Tam bi bili vsaj na varnem. Vredni so pač lepših prostorov.

Laška zborovanja v Gorici.

V Gorici, 23. septembra 1910.

Minulo soboto so imeli Lahi v Gorici kar dva shoda, ki sta se vršila v obliki izrednih občnih zborov „Laške učiteljske zveze“ in „Laškega dijaškega društva“. Kajpada je bil namen tudi tema zborovanjema ta, da bi v laškem prebivalstvu razvneli narodno sovrastvo in nestrpnost proti nam, kakor da niso že zadostno razvnete strasti iz za zadnjih dni. Hujskanje laškega prebivalstva proti Slovincem je — zdi se tako — postalo v zadnjem času prav sistematično. V to gonjo proti nam so razni Bombiči vpregli zdaj tudi apostole laške kulture: učitelje in dijaštvo. Nastopili so na zborovanju z velikim pompom: prišel je župan, ves mestni svet korporativno, oba laška deželna odbornika, visokošolci, obilo trgovcev in mestnih uradnikov.

Pred vsem so se zborovalci obrnili proti vladi, ki jim je odrekla dovoljenje za otvoritev privatnega gimnazija. Izrekli so se najodločnejše proti paralelkam na drž. gimnaziju in so sklenili, da ne prenehajo v boju za privatni gimnazij, dokler se jim vlada ne vda. Delali bodo z vsemi silami na to, da zraste v Gorici popoln avtonomen laški gimnazij.

Še odločnejše so se izrekli proti slovenskim paralelkam. Učitelj Pasqualis se je domislil, da stoji slov. moško učiteljske še vedno v Gorici. In to vkljub temu, da je vlada — kakor je on povedal poslancema Rizziju in Pitaccu že lani zagotovila, da to učiteljske ostane v Gorici samo začasno, za nekaj mesecev, in da bo potem premeščeno stalno v — Solkan!

Sklenjena je bila resolucija, ki se v njej zahteva odstranitev slov. moškega učiteljske „in terra non italiana“. Sklenili so dalje pozvati vlado, naj že enkrat izpolni dano obljubo in naj razdeli žensko učiteljske v dva samostojna učna zavoda: laški in slovenski.

Lahom je seveda toliko mari za delitev imenovanega učiteljske, kolikor za lanski sneg; glavno jim je to, da bi se tudi slovensko žensko učiteljske premestilo iz Gorice v — Solkan, kakor so gospoda v dotični resoluciji tudi zahtevali.

Človek res ne ve, ali naj bi se smejal tem budalostim, ki jih razpravljajo Lahi s toliko važnostjo in tolikim pompom, ali pa naj bi pomiloval laško prebivalstvo, ki ima take veleume in patriote v svoji sredi. Edini Solkanci bi morali biti hvaležni laški gospodi, zakaj če bi se uresničile te želje, bi iz male vasi solkanske hipoma postalo lepo mesto!

Če hočejo Lahi biti dosledni, pa morajo izvajati vse one posledice, ki izhajajo iz njihovega upiranja proti našim institucijam. To je: zahtevati bi morali, da se premeste iz Gorice prav vsi učni zavodi — ki služijo Slovincem, poleg tega pa tudi vsi uradi, državni in avtonomni, ki imajo posla s Slovenci! Potem bi laški pajaci že spoznali, kam so zavozili, in ponižni bi postali kakor ovčice. Solkan, kamor nas pošiljajo venomer, bi postal pravo mesto, Gorica pa bi bila gospodarski uničena. Kratkovidnost in slepota raznih Bombičev tirata naše laške someščane v pogubo; no, sedaj je pokazalo tudi laško učiteljstvo, da ne umeje trezno misliti in da je le privesek kamoristični kliki, ki gospodari v mestni palači; v prvi vrsti italijanskemu prebivalstvu v nesrečo!

Priporočajte in širite naš list!